

податкового кредиту за результатами податкового періоду, протягом якого відбулося повернення ним товарів (отриманих за ними коштів) незалежно від факту отримання розрахунку коригування.

2. Коригування сум ПДВ у разі, коли постачальник товарів (послуг) не є платником ПДВ на кінець звітного періоду, у якому було проведено перерахунок, або в разі, коли отримувач не є платником ПДВ.

Згідно з вимогами п. 192.2 ст. 192 ПК відповідні коригування суми податкових зобов'язань не здійснюються тими постачальниками товарів (послуг), які не є платниками податку на кінець звітного (податкового) періоду, у якому було проведено такий перерахунок. Тобто, податкові зобов'язання можуть коригуватися лише в постачальника, зареєстрованого платником ПДВ.

В абз. 2 п. 192.2 ст. 192 ПК визначено, що зменшення суми податкових зобов'язань постачальника в разі зміни суми компенсації вартості товарів (послуг), наданих особам, які не були платниками цього податку на дату такого постачання, дозволяється лише при поверненні раніше поставлених товарів у власність постачальника з наданням отримувачу повної грошової компенсації їх вартості, у тому числі при перегляді цін, пов'язаних з гарантійною заміною товарів або низькоякісних товарів відповідно до закону або договору. У цьому разі постачальник – платник ПДВ має право скласти розрахунок коригування до податкової накладної та зменшити нараховану суму податкових зобов'язань з ПДВ. При цьому обидва примірники розрахунку коригування залишаються в продавця без підпису покупця – не-платника ПДВ.

Зазначені особливості здійснення платниками податку коригування податкового зобов'язання та податкового кредиту слід ураховувати при проведенні судових експертиз і експертних досліджень, пов'язаних з вирішенням питань щодо оподаткування ПДВ стосовно:

— документального підтвердження обґрунтованості висновків податкових органів про правильність декларування та сплати платниками податків ПДВ до бюджету за результатами фінансово-господарської діяльності відповідних звітних податкових періодів;

— відповідності вимогам чинного податкового законодавства з ПДВ і прийнятих до обліку первинних документів, документів податкового обліку та звітності платника податку відповідних звітних податкових періодів.

**І. В. Костів**

судовий експерт Львівського НДІСЕ

## **ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ І ДІЛОВИХ ДОКУМЕНТІВ, ВИКОНАНИХ АРАБСЬКОЮ МОВОЮ, УРАХУВАННЯ ЇХ МОВНОЇ СПЕЦИФІКИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПОЧЕРКОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

Ділова сфера – одна з життєво важливих сфер людської діяльності. Саме за допомогою ділових документів, кореспонденції тощо встановлюються офіційні, службові, ділові, партнерські відносини та контакти між установами й державами, а також налагоджуються відносини між людьми. Зважаючи на постійне зростання чисельності іноземних громадян на теренах України, які в досудовому слідстві чи судовому розгляді виступають фігурантами, виникає потреба використання в галузі почеркознавства відповідних знань при дослідженні почерків, виконаних іноземцями.

Для проведення почеркознавчих досліджень, де об'єктом є рукописний текст, виконаний громадянином арабомовних країн, необхідно розглянути особливості комерційних та ділових документів і їх мовну специфіку:

— арабська мова поширена у 22-ох країнах, серед яких: Ірак, ОАЕ, Катар, Єгипет, Оман, Бахрейн, Марокко, Алжир, Саудівська Аравія, Туніс, Ємен, Ліван, Лівія, Сирія, Йордан та ін.<sup>1</sup>;

— більшість арабомовних країн у свій час були колоніями Англії та Франції, тому двомовність там є звичним явищем, проте в діловому жанрі використовують літературну норму арабської мови;

<sup>1</sup> Див.: Арабский язык. Википедия. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ru.wikipedia.org>.

— основними рисами мовної норми є традиційність, гнучка стабільність, сформована змінами культурно-історичних умов розвитку літературної мови, і варіативність<sup>1</sup>;

— діловому мовленню арабських документів зовсім не властивий стиль викладу, притаманний європейцям. Те, що для нас є стислістю інформації, арабами сприймається як невиразність і однотипність вираження думки<sup>2</sup>;

— грамотно складений діловий документ саме на арабській літературній мові та до того ж складений «від руки», що підкреслює значущість традиції й повагу до адресата, має в арабському світі набагато більше шансів на успіх, ніж лист, складений іноземною мовою<sup>3</sup>;

— офіційно-діловий стиль надає перевагу формам чоловічого роду (керівник, директор, голова, заступник тощо), не підкреслюючи жіночу стать особи, що називається чи характеризується, і ця особливість становить норму даного стилю.

При діловому спілкуванні арабською мовою необхідно враховувати таке:

— у яку країну адресовано документ;

— особливості форми звернення, які залежать від релігійних, офіційних, вікових, професійних або іншого роду чинників<sup>4</sup>;

— якому варіанту антропонімічної моделі необхідно надати перевагу в зверненні (ураховуючи вплив європейських мов і як наслідок виникнення релігійних особливостей і традицій країн Машрику та Магрибу)<sup>5</sup>;

— конфесійний чинник: належність арабів до мусульман або християн;

— чи допустимі в даному документі діалектизми (локалізми) у літературному писемному мовленні;

— чи мають яке-небудь значення дати, день тижня<sup>6</sup>;

— при дослідженні документів арабською графікою необхідно враховувати національно-культурну специфіку як вияв комунікативної поведінки.

У текстах арабських документів уживається запозичена лексика, проте правильне й доречне застосування іноземного слова в документі потребує певних умов з боку автора документа та знання деяких правил:

— уживання іноземного слова є недоцільним, якщо в нього є арабський еквівалент з відповідним значенням<sup>7</sup>;

— запозичене слово слід уживати правильно й точно – саме в тому значенні, у якому воно запозичене, і лише там, де без нього неможливо обійтись;

— слід узяти до уваги, що для того, хто ознайомлюватиметься з документом і працюватиме з ним, запозичені слова повинні бути зрозумілими (іноді може бути доречним вокалізм або діалектизм);

— явище синонімії як засіб лексико-семантичного ресурсу широко розповсюджене в арабській мові<sup>8</sup>.

У сучасному ритмі життя, при постійному зростанні кількості іноземців, які з тих чи інших причин перебувають на теренах України та виступають фігурантами в судових справах, важливим для почеркознавчої експертизи є вивчення утворення ідентифікаційних ознак не лише почерку, а й певної структури досліджуваного тексту. Комерційні та ділові документи найчастіше зустрічаються в досудовому чи судовому слідстві при проведенні почеркознавчих досліджень, тому перелічені особливості цього жанру дають можливість почеркознавцям розпізнавати ідентифікаційні особливості арабомовного громадянина, установити його рівень володіння іноземною мовою, умисну зміну почерку, «маскування» власних загальних і окремих ознак.

<sup>1</sup> Див.: *Мацько Л. І.* Стилістика української мови / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько. — К.: Вища шк., 2003. — С. 169.

<sup>2</sup> Див.: *Волков Н. Д.* Вводной курс современного арабского литературного языка / Н. Д. Волков. — К.: КГУ, 1987. — С. 6.

<sup>3</sup> Див.: *Семчинський С. В.* Загальне мовознавство / С. В. Семчинський. — К.: Вища шк., 1988. — С. 290.

<sup>4</sup> Див.: *Ковалев А. А.* Учебник арабского языка / А. А. Ковалев, Г. Ш. Шарбатов. — [3-е изд., испр. и доп.]. — М.: Вост. лит., 1998. — С. 142.

<sup>5</sup> Див.: *Пастори Л.* Коммерческая корреспонденция / Л. Пастори; пер. с нем. С. С. Курбатовой. — Обнинск: Титул, 1995. — С. 76–78.

<sup>6</sup> Див.: *Боднар С. Н.* Арабский язык. Жанр коммерческих деловых бумаг и их языковая специфика / С. Н. Боднар. — М.: Муравей, 2002. — С. 13–19.

<sup>7</sup> Див.: *Рыбалкин В. С.* Арабский язык в странах Азии и Африки / В. С. Рыбалкин // Межъязыковые отношения и языковая политика. — К.: Наукова думка, 1988. — С. 196–197.

<sup>8</sup> Див.: *Боднар С. Н.* Арабские деловые бумаги в условиях унификации / С. Н. Боднар // III Востоковедческие чтения А. Крымского. — К.: НАН Украины, 1999. — С. 33.